

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ІІІ-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

17 листопада 2022 року

ВІННИЦЯ 2022

УДК: 1(091):004.83

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

академік Національної академії медичних наук України,
ректор ЗВО Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова,

доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

проректор ЗВО з наукової роботи

Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович

Професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор
Вергелес Костянтин Миколайович

Редакційна колегія:

Харьковченко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор,
завідувач ЗВО кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент ЗВО
кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач ЗВО
кафедри політології філософського факультету Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах.
Матеріали доповідей та виступів III всеукраїнської науково-практичної конференції з
міжнародною участю 17 листопада 2022 року Вінниця 2022. ТОВ «Друк плюс». – 180 с.
ISBN 978-7120-7791-39-0

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників III всеукраїнської
науково-практичної конференції з міжнародною участю «Філософія в сучасному
науковому та соціально-політичному дискурсах», яка відбулась у Вінницькому
національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 17 листопада 2022 року з
нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється
широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів
до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам,
магістрантам, пошукувачам, студентам та всім хто цікавиться філософією й
гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть
повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-
статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших
відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані
матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не
завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного
університету ім. М.І. Пирогова протокол № 4 від 24 листопада 2022 р.

УДК: 1(091):004.83

ISBN 978-7120-7791-39-0

3. Петрушенко В. Л., Філософія: Курс лекцій. Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене. – К.: «Каравела»; Львів: «Новий світ-2000», 2002. – 544 с.
4. Ситниченко Л. Першоджерела комунікативної філософії. – К.: Либідь, 1996. – С. 132 – 148.

Кравчук О. М.,

к.іст.н., доцент,

доцент ЗВО кафедри всесвітньої історії

Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

Ратушняк І. І.,

ст. викладач ЗВО кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

ПОДІЛЬСЬКИЙ ГУБЕРНСЬКИЙ КОМІСАР МИКОЛА СТАХОВСЬКИЙ (1879-1948): СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ

Український громадсько-політичний діяч, лікар Микола Ананійович Стаховський народився 22 травня 1879 р. у с. Стетківці на Волині (нині – Житомирська область) у багатодітній родині парафіяльного священика. Серед його найближчих рідних в історичній літературі згадується брат – скульптор Кость Стаховський (1882-1959) [8, с. 215-216].

Початкову освіту М. Стаховський отримав у рідному селі, у 1893-1901 рр. навчався у Житомирській гімназії, згодом – на медичному факультеті Варшавського університету, який закінчив 1904 р., захистив дисертацію з медичної тематики. Розпочав медичну практику у рідному селі, а згодом виїхав до Києва, де працював хірургом, вивчав імунологію. Він цікавився громадсько-політичним життям, став членом Товариства українських поступовців і Київської української громади. Під час російсько-японської війни 1904-1905 рр. Працював у Червоному Хресті на Далекому Сході, у Мукдені (нині Шеньян, Китай), де вдосконалив хірургічну техніку і вперше застосував свій метод лікування кістяних ран заливанням їх стерильним теплим вазеліном [11, с. 116]. Повернувшись на батьківщину, він вступив до Української соціал-демократичної робітничої партії, із 1906 р. брав участь у виданні її часопису – газети «Боротьба», у якій гостро критикував царську владу [5, с. 269]. Через звинувачення у спробі повалення існуючого режиму і загрозу ув'язнення виїхав до Франції. У Парижі вивчав урологію і загальну хірургію, отоларингологію,

працював у шпиталі св. Антонія. У січні 1908 р. повернувся в Україну. Приїхавши до Вінниці, він з'явився до прокурора. Був засуджений до ув'язнення терміном на один рік за «спробу повалити існуючий режим» [11, с. 116]. Відбув у в'язниці сто днів, а решту покарання – у земській лікарні, де для нього обладнали спеціальне приміщення, в якому він приймав пацієнтів. 1909 р. одружився з С. С. фон Кірштейн. У січні 1912 р. у подружжя родився син Лев (1911-1968), що продовжив батьківську ларингологічну школу. У 1909-1914 рр. займався медичною практикою у Вінниці. У центрі міста, на вулиці Ролле, напроти міського театру, придбав великий сад, де у 1914 р. за проектом відомого мистця В. Кричевського побудував двоповерховий будинок (сучасна будівля поліклініки МВС по вул. Верещагіна, приклад українського архітектурного модерну) [7, с. 48, 77]. У 1914 р. призваний до війська і призначений до шпиталю Червоного Хреста в Люблині (Польща). Згодом шпиталь перевели до Проскурова. У місті він познайомився з місцевими українськими діячами (П. Блонський, Т. Верхола, Н. Дорошенко-Савченко, І. Розгін, К. Місевич, Ф. Кот, В. Мудрий). Після Лютневої революції 1917 р. обраний головою Української громади у Проскурові. Спільно з П. Блонським представляв її на загальноармійських зборах у Проскурові, де був обраний членом повітового виконавчого комітету, а згодом – повітових земських зборів [5, с. 270]. У квітні 1917 р. обраний земським зборами головою Проскурівської повітової управи, у травні – заступником голови Подільської губернської української ради, утвореної у Вінниці [6, с. 105]. 8-11 червня 1917 р. Подільська губернська рада громадських організацій висунула його кандидатом на посаду губернського комісара [13, арк. 19], місцем перебування якого була Вінниця. Кандидатура М. Стаховського була компромісною для українських діячів з Кам'янця-Подільського і Вінниці – членів зазначеної ради громадських організацій [1, с. 203]. Губернським комісаром був затверджений 10 вересня 1917 р. [13, арк. 168]. Губернські комісари були представниками центральної влади, відповідали за правопорядок, наглядали за дотриманням законів, інформували центральні органи влади про ситуацію в регіонах. Їх правовий статус визначало Тимчасове положення про губернських та повітових комісарів від 19 вересня 1917 р. [5, с. 267].

Як зауважував І. Розгон, «Будучи губерніяльним комісаром, він [М. Стаховський – авт.] мусів полагоджувати безліч інцидентів між населенням і збільшовиченими військовими частинами. Як губерніяльного комісара його діяльність простягалася на цілу Подільську губернію, як громадський діяч та ще лікар він мусів дбати і про своїх старих та нових пацієнтів, а як політичний діяч мусів тримати контакт з урядом в Києві, а коли тимчасово Вінниця перебувала під окупацією більшовиків, він мусів «зникати з лиця землі», щоб не потрапити в лабеті озвіреної солдатчини. До того всього він ще як головний лікар військового шпиталю мусів дбати

про свої обов'язки. Треба було дбати про харчування хворих, регулярне функціонування етапів, тобто пересилання одних хворих в глибше запілля, інших, що виздоровлювали, або тих, що прибували з інших шпиталів, – до фронтових частин» [9, с. 185].

Восени 1917 р. у прифронтовому Поділлі наростали анархічні тенденції [1, с. 204]. Намагаючись стабілізувати ситуацію, М. Стаховський 11 вересня 1917 р. звернувся до командування Південно-Західного фронту з пропозицією здійснення превентивних заходів щодо охорони і вивезення спирту [4, арк. 27-29]. Також М. Стаховський вирішував питання призначення своїх заступників. Лише 29 вересня ними були призначені Г. Степура і О. Самошенко [1, с. 205].

Після більшовицького перевороту у Петрограді Подільський губернський комісар підписав директивний документ про невиконання жодних розпоряджень російського Раднаркому [1, с. 206]. Із 6 листопада 1917 р. М. Стаховський за власним бажанням був звільнений із посади губернського комісара і зосередився на роботі у шпиталі Червоного Хреста, переведеного з Проскурова до Вінниці [13, арк. 103]. Після встановлення більшовицької влади у Вінниці у січні 1918 р. М. Стаховський з родиною виїхав в Одесу, де жив в родині брата дружини до зайняття України військами Центральних держав. Певний час працював в Одеській українській раді, створеній 14 березня 1918 р. на посаді комісара у справах демобілізації [2, с. 121-122, 129]. Станом на грудень 1918 р. М. Стаховський був Уповноваженим по допомозі полоненим, старшим лікарем Вінницького військового місцевого лазарету [3, арк. 27].

18 січня 1919 р. Директорія призначила М. Стаховського першим головою дипломатичної місії УНР у Великій Британії. На утримання місії УНР виділено 576 500 крб. 24 травня 1919 р. українські дипломати прибули до Ньюкасла, а 31 травня зустрілися з референтом з українських справ при департаменті розвідки Г. Ліпером і обговорив можливість встановлення офіційних дипломатичних відносин [10, с. 65].

Уряд Великої Британії офіційно не визнав місію УНР. У таких умовах важливим її завданням було поширення інформації про Україну через бюлетень місії. Йдеться про щотижневик «Ukraine», який почав виходити у липні 1919 р. На дипломатичній ниві великого успіху М. Стаховський не досяг [11, с. 120]. 15 серпня 1919 р. за станом здоров'я М. Стаховський був звільнений. Справи місії передав Я. Олесницькому [10, с. 65].

У 1920 р. продовжив лікарську практику в Парижі, переважно, серед українських емігрантів. Із 1922 р. працював лікарем в Українському Червоному Хресті у Берліні. Згодом переїхав до ЧСР, у 1924-1931 рр. працював окружним лікарем у м. Берегове (Закарпаття). Був одним із провідних організаторів українського культурного життя. Також М. Стаховський був активним учасником життя української емігрантської

спільноти. Так, 3 червня 1926 р. він написав листа Д. Антоновичу про причини вбивства С. Петлюри і його непричетність до єврейських погромів в Україні [12, с. 272].

Станом на 1938 р. М. Стаховський був консультантом у Загальній громадській земській лікарні у м. Берегово [14, с. 340-341]. Із 1939 р. – в Празі, згодом, до 1945 р. працював лікарем у м. Румбург. Позбавлений у відродженій після світової війни ЧСР лікарської практики, готувався до еміграції у Венесуелу, куди 1947 р. виїхав його син Лев, лікар-оториноларинголог. 7 грудня 1948 р. помер у Празі. Похований на Ольшанському цвинтарі [11, с. 121].

Література:

1. Адамський В. Подільський губернський комісар у революційну добу (березень – листопад 1917 року): виникнення та становлення інституту влади. // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки. Кам'янець-Подільський, 2022. Т. 35. С. 191-209.
2. Вінцковський Т. Місцеві органи влади і управління Центральної Ради в Херсонській губернії (березень 1917 – квітень 1918 рр.). Дрогобич: Вимір, 2002. 169 с.
3. ДАВіО, ф. Д-230, оп. 3, спр. 58.
4. ДАВіО, ф. Р-2734, оп. 1, спр. 14.
5. Кравчук О. М., Калитко С. Л., Ратушняк І. І. Голови державних адміністрацій Поділля 1917-1920 рр.: матеріали до біографій. // Вінниччина: минуле та сьогодення. Краєзнавчі дослідження. Матеріали ХХХ Вінницької Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції. До 100-річчя Української революції 26-27 вересня 2019 р. Вінниця, 2019. С. 266-293.
6. Логінов О. В., Семенко Л. І. Вінниця у 1917 році: Революція у провінційному місті. Вінниця: Державна картографічна фабрика, 2009. 272 с.
7. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 224 с.
8. Пеленська О. Україна поза Україною: Енциклопед. словник мистецького, культурного і громадського життя укр. еміграції в міжвоєнній Чехословаччині (1919-1939). Прага: Národní knihovna České republiky, 2019. 331 с.
9. Розгін, І. Д-р Микола Стаховський [Уривки] // Вінниця у спогадах: у 3 т. Т. II: Початок ХХ ст. – 1920 р. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2017. С. 179-186.
10. Соловйова В. В. Встановлення дипломатичних контактів між Директорією УНР та Великобританією і США // Збірник наукових праць /

Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Серія «Історія та географія». Харків, 2011. Вип. 40. С. 64-70.

11. Трембіцький А. А., Трембіцький А. М. Громадсько-просвітницька та професійна діяльність Миколи Стаховського (1879-1948) // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія: Історія: Зб. наук. праць. Вінниця, 2013. Вип. 21. С. 114-123.

12. Українська політична еміграція 1919-1945: Документи і матеріали. К.: Парламентське видавництво, 2008. 928 с.

13. ЦДАВОВУ, ф. 1792, оп. 1, спр. 1.

14. Zdravotnícká ročenka Československá. Rediguje MUDr. Jiří Říha. Ročník 1938. Praha, 1938. 747 s.

Куліш П.Л.,

к.філос.н., доцент,

доцент ЗВО кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

м. Вінниця, Україна

Вергелес К.М.,

д. філос. н., професор

професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

м. Вінниця, Україна

Куліш С. П.

магістрант ЗВО

Вінницький національний технічний університет

м. Вінниця, Україна

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНЕ І ПРИРОДНИЧО-НАУКОВЕ ЗНАННЯ – КОНВЕРГЕНЦІЯ ЧИ ДИВЕРГЕНЦІЯ?

Довготривала й постійно актуальна історико-культурна і науково-філософська дискусійна проблема єдності і специфіки соціогуманітарного та природничо-наукового знання, набувши останнім часом нових наукометричних вимірів, загострила старі суперечки, тому вимагає нових пояснень і науково-філософських обґрунтувань.

З точки зору одних аналітиків – класичний поділ онтологічних підстав та методів природознавства і соціогуманітарного знання у сучасній науці перестає бути радикальним і безумовним. Причиною цього, на їх думку, є те, що, з одного боку, сучасне природознавство вдало переймає